
LEERPLAN DEELTIJDS KUNSTONDERWIJS

Domein

WOORDKUNST-DRAMA

Nummer

Graad

Tweede graad

Leerplannummer

DKO/2018/007

vanaf 1 september 2018

Leerplan Woordkunst-drama 2de graad

Het deeltijds kunstonderwijs ontwikkelt de artistieke aanleg en competenties van de leerlingen door kunst te beoefenen, te maken, te beleven en te beschouwen zodat ze kunnen uitstromen naar kunstbeoefening of -beleving in de vrije tijd of de arbeidsmarkt of doorstromen naar het hoger kunstonderwijs¹.

Inhoud

.....	1
1. leeswijzer	3
2. doelgroep	6
3. verklarende woordenlijst	7
4. leerplandoelen	8
5. overzicht leerlijn 1 ^e t.e.m. 3 ^e graad woordkunst-drama	13
6. minimale materiële vereisten	23
7. bronnen	24

¹ overgenomen uit 'Tekst aangenomen door de plenaire vergadering van het ontwerp van decreet betreffende het deeltijds kunstonderwijs (28 februari 2018), hoofdstuk 2, afdeling 1, artikel 4, p.5'

1. leeswijzer

OPBOUW & VISIE

De opbouw van het leerplan is als volgt:

- leeswijzer;
- een duiding voor welke doelgroep het bestemd is;
- een verklarende woordenlijst;
- de leerplandoelen;
- overzicht van leerlijn over de graden heen;
- minimale materiële vereisten;
- bronnenlijst.

Dit leerplan is een vertaling van de basiscompetenties zoals bepaald door de Vlaamse Regering. Deze basiscompetenties zijn vakoverschrijdend en dienen op het einde van de graad bereikt te worden door de lerende. Ze bevatten zowel kennis- en vaardigheids-elementen als attitudes. Deze laatste worden cursief aangeduid in het leerplan. Voor hen geldt een inspanningsverplichting. Voor de kennis- en vaardigheidsdoelen geldt een realisatieverplichting.

Omdat de leerplandoelen als één consistent geheel worden beschouwd en omdat ze optimaal op elkaar zouden kunnen inspelen, verdeelt dit leerplan de doelen niet over de verschillende vakken en ook niet over verschillende leerjaren. Hierdoor komt de leerinhoud gedurende het leertraject meerdere malen aan bod. Telkens wordt de leerinhoud verder verdiept en verbreed.

Het leerplan hanteert hetzelfde ordeningskader als de basiscompetenties zoals bepaald door de Vlaamse regering, met name de volgorde van de 6 kerncompetenties:

- **Individuele gedrevenheid tonen:** de leerling vertrouwt op de eigen expressiemogelijkheden en wil zijn creatieve resultaten tonen
- **Creëren en (drang tot) innoveren:** de leerling komt actief en uit zichzelf met artistieke vormgevingen, benaderingen en inzichten
- **Vakdeskundigheid inzetten:** de leerling zet verworven kunstvormspecifieke kwaliteiten in bij het gebruik van een artistieke uitdrukkingvorm
- **Onderzoeken:** de leerling analyseert, reflecteert en communiceert over proces en product
- **Relaties bouwen en samenwerken:** de leerling kan eigen talent en deskundigheid ten dienste stellen van een gemeenschappelijk artistiek doel of project
- **Presenteren:** de leerling toont proces en/of product aan een publiek

Daarenboven vormt het één lineair geheel met de leerplannen van de andere graden uit hetzelfde domein. In het vijfde onderdeel van dit leerplan wordt de leerlijn over de graden heen transparant en duidelijk. Hieruit blijkt ook dat hoe verder het leerproces vordert, hoe dichter de verschillende leerplandoelen naar elkaar toegroeien en hoe groter de overlap tussen de kerncompetenties wordt. Zo worden doelen uitwisselbaar over de verschillende kerncompetenties (bv. Het creëren, kerncompetentie 2, is bij een choreograaf eigenlijk zijn vakmanschap, kerncompetentie 3), kunnen attitudes uitgroeien tot vaardigheden (bv. 'streeft naar nauwkeurigheid' wordt 'werkt nauwkeurig'), enz. Wanneer leerplandoelen over de verschillende graden doorlopen, worden ze aangeduid met een stippellijn.

Bovendien blijkt dat naarmate het leerproces vordert de doelen steeds nauwer aansluiten bij de leervraag en de studierichting/optie die door de lerende wordt gevolgd.

VERANTWOORDELIJKHEID ACADEMIE

Elke academie dient vanuit haar eigen artistiek pedagogisch project en haar eigen reële mogelijkheden en noden verdere concrete invulling te geven aan dit leerplan voor de specifieke opties en vakken die ze aanbiedt.

De academie heeft de opdracht de verantwoordelijkheid op te nemen voor het slagen van de langlopende en de kortlopende leertrajecten van de leerlingen. Ze maakt vanuit haar artistiek pedagogische visie keuzes naar pedagogisch-didactische aanpak en organisatie. Ze voedt, ondersteunt, stimuleert en bevordert zo de artistieke ontwikkeling van iedere lerende.

Voor elke kortlopende studierichting selecteert de academie een relevant en consistent geheel van leerplandoelen die uitsluitend uit het desbetreffende artistieke domein worden geput². Aangezien het schoolbestuur zelf de invulling van de kortlopende studierichtingen bepaalt, kiest ze zelf die doelen die hierbij het best aansluiten.

De omgeving, context en autonomie waarin de doelen moeten bereikt worden, staat gepreciseerd in het Besluit van de Vlaamse Regering, betreffende de einddoelen in het deeltijds kunstonderwijs:

- Voor de eerste graad van het dko worden de leerplandoelen verworven in een veilige omgeving, in een goed gestructureerde context en (be)geleid en geïnspireerd door de leerkracht.
- Voor de tweede, derde en vierde graad van het dko worden de leerplandoelen verworven in een vertrouwde omgeving, in een gestructureerde context met toenemende zelfstandigheid en (be)geleid en geïnspireerd door de leerkracht.
- Voor de kortlopende opleidingen van het dko worden de leerplandoelen verworven in een context die aansluit bij de ontwikkeling van de lerende.

² overgenomen uit 'Tekst aangenomen door de plenaire vergadering van het ontwerp van decreet betreffende het deeltijds kunstonderwijs (28 februari 2018), hoofdstuk 2, afdeling 2, artikel 5, p.7'

ONTWIKKELING VAN DE LERENDE

Ontwikkelen is het veranderen van een aanwezige structuur, d.i. een persoon in zijn geheel: lichaam en geest. De aanwezige structuur ont-wikkelt, ont-vouwt, ont-plooit zich levenslang. Er treden gedurig gedragsveranderingen op. Hierbij kan zowel sprake zijn van het verwerven van nieuwe mogelijkheden als het verliezen van een bepaalde functie of vaardigheid. Winst en verlies gaan dan ook hand in hand in de ontwikkeling. (vrij naar Katrien Struyven, 2010)³

De leerplandoelen worden toegepast aansluitend bij het ontwikkelingsniveau van elke lerende. Aangezien deze ontwikkeling op diverse manieren, met verschillende snelheden, op uiteenlopende terreinen en vanuit individuele leervragen gebeurt, dient de academie oog te hebben voor de diversiteit van ieders ontwikkeling.

Elke academie kiest vrij de pedagogische methodes om de leerplandoelen te bereiken, rekening houdend met de ontwikkeling van de lerende. Om academies en leraren hierbij te helpen en te inspireren wordt er door de pedagogische begeleidingsdienst van een OVSG een bijhorend *didactisch cahier* ontwikkeld waarin didactische wenken en methodieken worden gekoppeld aan de leerplandoelen.

WOORD VAN DANK

Het leerplan is door de pedagogische begeleidingsdienst van OVSG opgemaakt in samenwerking met leraren, directies en experts uit het deeltijds kunstonderwijs. Wij danken deze *ambassadeurs* voor hun inzet en betrokkenheid en zij zullen ook verder betrokken blijven bij zowel het bijsturen van dit leerplan als bij het ontwikkelen van ondersteunende documenten die academies helpen dit leerplan te implementeren.

³ Uit 'Groot worden, de ontwikkeling van Baby tot adolescent', Katrien Struyven, Eliene Sierens, Filip Dochy en Steven Janssens, 2010, uitgeverij Lannoo, p.17

2. doelgroep

Dit leerplan is van toepassing voor de tweede graad van de langlopende studierichtingen van het domein woordkunst-drama en de kortlopende studierichtingen van het domein woordkunst-drama.

3. verklarende woordenlijst

- **Belevingswereld:** De ideeën en voorstellingen die het leven van de lerende bepalen. Deze kunnen gaan over thema's die buiten de directe leefwereld vallen.
- **Benoemen:** Labelen, het toekennen van labels/begrippen.
- **Beschrijven:** In woorden schetsen.
- **Courante en relevante technologische media:** Hedendaagse media en tools die worden ingezet om bijvoorbeeld beeld en geluid over te dragen of te communiceren, in functie van de opvoeringspraktijk, o. a. projecties, beeld- en geluidsopnames.
- **Experimenteren:** Iets uitproberen.
- **Exploreren:** Onderzoeken, doorzoeken, verkennen.
- **Gericht waarnemen:** Het actief selecteren van zintuiglijke informatie en de ervaring die daardoor wordt uitgelokt (beleving). In tegenstelling tot de loutere (automatische) waarneming is dit een gecontroleerd en bewust proces dat een zekere mentale concentratie of aandacht vereist (vb. kijken, observeren, luisteren, gericht proeven, gericht ruiken, tasten, ...).
- **Interageren:** Op elkaar inwerken, elkaar wederzijds beïnvloeden.
- **Intrinsieke motivatie:** Innerlijke motivatie, motivatie die vanuit de lerende komt, de lerende doet iets omdat hij/zij het wil doen.
- **Leefomgeving:** Omvat alle mogelijke plaatsen waarbinnen de lerende zich beweegt.
- **Leefwereld:** Wat zich rondom de lerende afspeelt en hem/haar bezighoudt. De beleefde werkelijkheid met vertrouwde zaken die de lerende door eigen ervaringen in zich heeft opgenomen en zich kan voorstellen.
- **Materiaal:** Het geheel van aangeboden tekst- en lesmateriaal, het betreft hier zowel poëtisch, prozaïsch, dramatisch als theateraal materiaal.
- **Reageren:** Op iets ingaan.
- **Spel:** Alle (non-)verbale uitingen van de leerling behorend tot het domein woordkunst-drama: spreken, vertellen, spelen, bewegen.
- **Subtekst:** De impliciete betekenis van een geschreven of gesproken tekst: datgene wat niet wordt uitgesproken, maar uit de tekst kan worden opgemaakt.
- **Vertel-, spel-, spreek, en/of schrijfproduct:** een geheel dat zowel artistiek, technisch als vormelijk is uit- en afgewerkt, en dat behoort tot het domein woordkunst-drama, zoals bijvoorbeeld een theaterproductie, een voorstelling, een scène, een presentatie, een voordracht, een monoloog of een bewegingsfrase.
- **Zeggingskracht:** Non-verbale en verbale expressie als middel om de boodschap/het verhaal/de interpretatie met overtuiging over te brengen.

4. leerplandoelen

Kerncompetentie	Doelen (realisatieverplichting) en <i>attitudes</i> (inspanningsverplichting)	Verwijzing naar basiscompetentie 2e graad ⁴ woordkunst-drama
1. Individuele gedrevenheid tonen: de leerling vertrouwt op eigen expressiemogelijkheden en wil zijn creatieve resultaten tonen	1.1 Breidt de eigen waarnemings-, belevings- en verbeeldingswereld uit 1.2 <i>Drukt zich gemotiveerd, met zin en plezier uit</i> 1.3 <i>Heeft vertrouwen in de eigen mogelijkheden en in het eigen artistieke parcours</i> 1.4 Stelt zich realistische doelen die verband houden met persoonlijke voorkeur	1 2 3 4
2. Creëren en (drang tot) innoveren: de leerling komt actief en uit zichzelf met artistieke vormgevingen, benaderingen en inzichten	2.1 Verkent expressiemogelijkheden binnen het domein woordkunst-drama Legt verbanden met andere domeinen 2.2 Gebruikt intuïtie, basisemoties, verbeelding, ervaringen en gedachten vanuit de eigen leef- en belevingswereld in artistieke uitingen binnen het domein woordkunst-drama 2.3 Verkent de confrontatie met het onverwachte, het toevallige, het onbekende 2.4 Ziet verschillende mogelijkheden/beperkingen Past het handelen aan vanuit gemaakte keuzes	5 5 6 7 8 8

⁴ Basiscompetentie 25 komt in elke kerncompetentie aan bod.

	2.5 Toont creativiteit <i>Toont initiatief om creativiteit binnen opdrachten of creaties/realisaties in te zetten</i>	9 9
	2.6 Associeert vrij met klanken, woorden en/of bewegingen	10
	Verzint scenario's, verhalen en/of personages	10
	Verruimt zijn fantasie	10
	Zet zijn fantasie woordelijk en/of lichamelijk in	10
	Bedenkt eenvoudige alternatieven voor bestaand materiaal	10
	Verbeeldt zich de inhoud van (aangeboden) materiaal en verwerkt het (non-)verbaal in zijn zeggingskracht	10
3. Vakdeskundigheid inzetten: de leerling zet verworven kunstvormspecifieke kwaliteiten in bij het gebruik van een artistieke uitdruktingsvorm	3.1 Start een artistiek proces en onderhoudt het	11
	3.2 Benoemt elementaire theatrale bouwstenen (personage, script, scenografie)	12
	Benoemt personage(s) en/of vertelstandpunt(en) in materiaal	12
	Voert de gemaakte afspraken binnen het script / de scenografie uit	12
	3.3 Benoemt de theatercodes ('verstaanbaarheid', 'richting', 'focus' en 'afwerking')	13
	Experimenteert met de theatercodes ('verstaanbaarheid', 'richting', 'focus' en 'afwerking')	13
	Benoemt de basisstructuur van een verhaal en/of scène	13
	Experimenteert met de bouwstenen van een verhaal en/of scène	13
	Creëert volgens de basisstructuur van een verhaal en/of scène	13
	Benoemt de basisprincipes van een spelscène (5 w's: wie, wat, waar, wanneer, waarom) in materiaal	13
	Experimenteert met de basisprincipes van een spelscène (5 w's: wie, wat, waar, wanneer, waarom)	13
	3.4 Benoemt de parameters van de stem (toonhoogte, tempo, volume en ritme)	14

	Experimenteert met de parameters van de stem (toonhoogte, tempo, volume en ritme)	14
	3.5 Benoemt elementen van stem- en spraaktechniek (stemgeving, articulatie, uitspraak, ademhaling, resonantie)	15
	Experimenteert met elementen van stem- en spraaktechniek (stemgeving, articulatie, uitspraak, ademhaling, resonantie)	15
	<i>Streeft naar een correcte uitspraak en articulatie</i>	15
	3.6 <i>Toont interesse voor diverse (non-)verbale expressievormen</i>	16
	Exploreert verschillende tekstgenres	16
	3.7 Benoemt na afloop van het eigen spel sterktes en aandachtspunten	17
	<i>3.8 Streeft naar nauwkeurigheid en afwerking</i>	18
	3.9 Toont verbaal en expressief geheugen	19
	Brengt gememoriseerde teksten en bewegingen expressief	19
	<i>3.10 Toont zich bereid om verschillende mogelijkheden van courante en relevante technologische media te verkennen</i>	20
	3.11 Improviseert met combinaties van stem, klank, taal, ruimte en/of lichaam	21
	Creëert met gebruik van stem, klank, taal, ruimte en/of lichaam	21
	3.12 Komt tot eerlijke overdracht	22
	Speelt, spreekt of vertelt op natuurlijke wijze, na zich te hebben voorbereid	22
	Drukt (eigen) emoties en gedachten uit tijdens het spelen, spreken of vertellen	22
		23

	3.13 <i>Toont spel- en spreekplezier</i> Neemt deel aan toonmomenten binnen de academie	23
	3.14 Gaat doelmatig, duurzaam en veilig om met lichaam, stem en materiaal	24
4. Onderzoeken: de leerling analyseert, reflecteert en communiceert over proces en product	4.1 Exploreert binnen het domein woordkunst-drama Experimenteert binnen het domein woordkunst-drama 4.2 Onderzoekt welk effect taal, beeld, muziek of beweging hebben 4.3 Observeert het spel van anderen Benoemt na afloop van andermans spel hoe spel-, stem- en spraaktechnieken, theatrale bouwstenen en/of parameters werden gebruikt 4.4 Benoemt de verschillende stappen van het eigen oefen-, leer-, werk-, en creatieproces 4.5 Vertelt over poëtische, theatrale en dramatische uitingen die behoren tot de eigen leefwereld 4.6 <i>Toont zich bereid om het culturele leven te exploreren</i> 4.7 Ontdekt de eigen vooroordelen en voorkeuren m.b.t. kunst en cultuur 4.8 Exploreert aangeboden inspirerende bronnen van kunst en cultuur 4.9 <i>Toont belangstelling voor de wereld van theater, drama, poëzie en literatuur</i>	26 26 27 28 28 29 30 31, 32 32 33 34
5. Relaties bouwen en samenwerken: de leerling kan eigen talent en deskundigheid ten dienste	5.1 Gaat om met impulsen van anderen	35 36

stellen van het gemeenschappelijk artistiek doel of project	5.2 Interageert met anderen Werkt samen met anderen	36
	5.3 <i>Toont respect voor de andere en zijn werk</i> <i>Toont belangstelling voor het werk van anderen</i>	37 37
	5.4 Ontvangt feedback Legt gekregen feedback uit	38 38
6. Presenteren: de leerling toont proces en/of product aan een publiek	6.1 <i>Heeft de intentie om zich in zijn best mogelijke kunnen te presenteren voor een publiek</i> Past elementaire podiumvaardigheden toe	39 39
	6.2 Stelt zich op in functie van een publiek	40

5. overzicht leerlijn 1^e t.e.m. 3^e graad woordkunst-drama

1 ^e graad	2 ^e graad	3 ^e graad
1. Individuele gedrevenheid tonen: de leerling vertrouwt op de eigen expressiemogelijkheden en wil zijn creatieve resultaten tonen		
Bouwt <i>intrinsieke betrokkenheid op: aandacht, motivatie, nieuwsgierigheid, verwondering, waarneming en authentieke beleving</i>	Breidt de eigen waarnemings-, belevings- en verbeeldingswereld uit	Breidt de eigen waarnemings-, belevings- en verbeeldingswereld uit met het oog op de ontwikkeling van een eigen artistieke persoonlijkheid
	<i>Drukt zich gemotiveerd, met zin en plezier uit</i>	<i>Drukt zich authentiek uit</i>
Uit (non-)verbaal persoonlijke voorkeuren	Stelt zich realistische doelen die verband houden met persoonlijke voorkeur	Stelt zich ambitieuze, maar realistische doelen die verband houden met persoonlijke voorkeur
- Uit (non-)verbaal welke uitdrukkingvormen aansluiten bij de eigen mogelijkheden - Ontdekt fysieke en (psycho)motorische mogelijkheden	<i>Heeft vertrouwen in de eigen mogelijkheden en in het eigen artistieke parcours</i>	<i>Toont vertrouwen in de eigen mogelijkheden en in het eigen artistieke parcours</i>

2. Creëren en (drang tot) innoveren: de leerling komt actief en uit zichzelf met artistieke vormgevingen, benaderingen en inzichten		
• Neemt (gericht) waar		
	• Verkent expressiemogelijkheden binnen het domein woordkunst-drama	• Onderzoekt expressiemogelijkheden binnen het domein woordkunst-drama
	• Ziet verbanden met andere domeinen	• Legt verbanden met andere domeinen • Legt verbanden tussen verschillende uitdrukkingsvormen die behoren tot het domein woordkunst-drama
• Gebruikt intuïtie, basisemoties, verbeelding en ervaringen vanuit de eigen leef- en beleavingswereld in artistieke uitingen	• Gebruikt intuïtie, basisemoties, verbeelding, ervaringen en gedachten vanuit de eigen leef- en beleavingswereld in artistieke uitingen binnen het domein woordkunst-drama	• Gebruikt intuïtie, verbeelding, ervaringen, emoties en gedachten in artistieke uitingen binnen het domein woordkunst-drama
	• Verkent de confrontatie met het onverwachte, het toevallige, het onbekende	• Gaat aan de slag met of rond het onverwachte, het toevallige, het onbekende
	• Ziet verschillende mogelijkheden/beperkingen • Past het handelen aan vanuit gemaakte keuzes	• Ziet verschillende mogelijkheden/beperkingen en maakt artistieke keuzes • Past het handelen aan vanuit gemaakte artistieke keuzes
• Ontdekt elementen van creativiteit of originaliteit	• Toont creativiteit • <i>Toont initiatief om creativiteit binnen opdrachten of creaties/realisaties in te zetten</i>	• Toont creativiteit • <i>Neemt initiatief om creativiteit binnen opdrachten en creaties/realisaties in te zetten</i>

3. Vakdeskundigheid inzetten: de leerling zet verworven kunstvormspecifieke kwaliteiten in bij het gebruik van een artistieke uitdrukkingsvorm		
• Ontdekt bouwstenen: taal, lichaam, ruimte, tijd, vorm, kleur, digitale data • Combineert bouwstenen op een eenvoudige manier	• Start een artistiek proces en onderhoudt het	• Start een artistiek proces, onderhoudt het en rondt het af
	• Benoemt elementaire theatrale bouwstenen (personage, script, scenografie) • Benoemt personage(s) en/of vertelstandpunt(en) in materiaal • Voert de gemaakte afspraken binnen het script / de scenografie uit	• Drukt zich uit met behulp van theatrale bouwstenen • Stelt zelf afspraken binnen het vertel-, spel-, spreek en/of schrijfproduct voor
• Speelt met (aangeboden) elementen van samenhang, herhaling, contrast, verwachting en verrassing		
	• Benoemt de theatercodes (verstaanbaarheid, richting, focus en afwerking) • Experimenteert met theatercodes (verstaanbaarheid, richting, focus en afwerking) • Benoemt de basisstructuur van een verhaal en/of scène • Experimenteert met de bouwstenen van een verhaal en/of scène • Creëert volgens de basisstructuur van een verhaal en/of scène	• Zetten speltechnieken gericht in, zowel in eigen, als in aangeleerd materiaal • Incasseert en reageert op impulsen van de tegenspeler, zowel in eigen als in aangeleerd materiaal

	• Benoemt de basisprincipes van een spelscène (5 w's: wie, wat, waar, wanneer, waarom) in materiaal • Experimenteert met de basisprincipes van een spelscène (5 w's: wie, wat, waar, wanneer, waarom)	• Brengt nieuwe gegevens en impulsen aan in het samenspel
	• Benoemt de parameters van de stem (toonhoogte, tempo, volume en ritme) • Experimenteert met de parameters van de stem (toonhoogte, tempo, volume en ritme)	• Zet parameters van de stem bewust in, in functie van tekstoverdracht/interpretatie
	• Benoemt elementen van stem- en spraaktechniek (stemgeving, articulatie, uitspraak, ademhaling en resonantie) • Experimenteert met elementen van stem- en spraaktechniek (stemgeving, articulatie, uitspraak, ademhaling, resonantie) • <i>Streeft naar een correcte uitspraak en articulatie</i>	• Zet bewust en gericht stem- en spraaktechniek in (stemgeving, articulatie, uitspraak, ademhaling en resonantie)
	• Improviseert met combinaties van stem, klank, taal, ruimte en/of lichaam • Creëert met gebruik van stem, klank, taal, ruimte en/of lichaam	• Zet de combinatie van stem, klank, taal en lichaam bewust in • Verwoordt hoe expressie door gebruik van stem, klank, taal en lichaam overkomt • Zet expressie in, in functie van overdracht
		• Legt verbanden tussen de effecten van taal, beeld, muziek en/of beweging

		• Zet elementen van taal, beeld, muziek en/of beweging in
	• Associeert vrij met klanken, woorden en/of bewegingen • Verzint scenario's, verhalen en/of personages • Verruimt zijn fantasie • Zet zijn fantasie woordelijk en/of lichamelijk in • Bedenkt eenvoudige alternatieven voor bestaand materiaal • Verbeeldt zich de inhoud van (aangeboden) materiaal en verwerkt het (non-)verbaal in zijn zeggingskracht	• Breidt eigen theatrale verbeelding uit
	• Komt tot eerlijke overdracht • Speelt, spreekt of vertelt op natuurlijke wijze, na zich te hebben voorbereid • Drukt (eigen) emoties en gedachten uit tijdens het spelen, spreken of vertellen	
	• <i>Toont interesse voor diverse (non-) verbale expressievormen</i> • Exploreert verschillende tekstgenres	• <i>Toont interesse voor diverse theatrale en dramatische stijlen, vormen, opvoeringspraktijken, concepten, structuren, werkwijzen</i> • Exploreert diverse theatrale en dramatische stijlen, vormen, opvoeringspraktijken, concepten, structuren en werkwijzen
		• Bouwt een repertoire op, rekening houdend met de eigen competenties en bestaand uit divers materiaal • Verwoordt de keuze voor een bepaald repertoire vanuit persoonlijke verbinding met het materiaal

	Benoemt na afloop van het eigen spel sterktes en aandachtspunten	- Kijkt kritisch naar het eigen spel en trekt er conclusies uit - Evalueert kritisch hoe spel-, stem- en spraaktechnieken, theatrale bouwstenen en/of parameters werden ingezet in het eigen spel
	<i>Streeft naar nauwkeurigheid en afwerking</i>	- Werkt nauwkeurig en aandachtig - Benoemt na afloop van de eigen uitvoering de mate van nauwkeurigheid / afwerking van één of meerdere theatrale bouwstenen / speltechnieken / parameters / stem- en spraaktechnieken
	- Toont verbaal en expressief geheugen - Brengt gememoriseerde teksten en bewegingen expressief	
	<i>Toont spel- en spreekplezier</i> - Neemt deel aan toonmomenten binnen de academie	<i>Neemt zelf initiatief om frequent te spelen</i> - Neemt deel aan toonmomenten
	<i>Toont zich bereid om verschillende mogelijkheden van courante en relevante technologische media te verkennen</i>	- Exploreert de mogelijkheden en effecten van courante en relevante technologische media - Hanteert courante en relevante technologische media
Gaat doelmatig, duurzaam en veilig om met lichaam, stem en materiaal	Gaat doelmatig, duurzaam en veilig om met lichaam, stem en materiaal	Gaat doelmatig, duurzaam en veilig om met lichaam, stem en materiaal

4. Onderzoeken: de leerling analyseert, reflecteert en communiceert over proces en product		
• Exploreert artistieke uitdrukkingvormen	• Exploreert binnen het domein woordkunst-drama • Experimenteert binnen het domein woordkunst-drama	• Exploreert binnen het domein woordkunst-drama • Experimenteert binnen het domein woordkunst-drama • Exploreert vanuit het domein woordkunst-drama met andere domeinen • Experimenteert vanuit het domein woordkunst-drama met anderen domeinen
• Toont (non-)verbaal hoe impulsen, prikkels, ideeën, en gedachten in artistieke uitdrukkingvormen inspirerend zijn		
• Vertelt over de eigen waarnemingen	• Onderzoekt welk effect taal, beeld, muziek of beweging hebben	• Analyseert eenvoudige spel-, spreek-, schrijf- en vertelproducten en interpreteert ze • Exploreert de relatie tussen 'idee', 'proces' en 'product' in de praktijk
	• Observeert het spel van anderen • Benoemt na afloop van andermans spel hoe spel-, stem- en spraaktechnieken, theatrale bouwstenen en/of parameters werden gebruikt	• Becommentarieert andermans spel op basis van geobserveerde spel-, stem-, spraaktechnieken, theatrale bouwstenen en/of parameters • Integreert geobserveerde spel-, stem-, spraaktechnieken, theatrale bouwstenen en/of parameters in de eigen uitvoering
• <i>Toont nieuwsgierigheid voor artistieke uitdrukkingvormen in de eigen leefomgeving</i>	• Vertelt over het gebruik van poëtische, theatrale en dramatische uitingen die behoren tot de eigen leefwereld	• Beschrijft het gebruik en effect van waargenomen poëtische, theatrale en dramatische uitingen die behoren de eigen leefwereld
	• <i>Toont zich bereid om het culturele leven te exploreren</i>	• Exploreert het culturele leven

	• <i>Toont belangstelling voor de wereld van theater, drama, poëzie en literatuur</i>	
		• Kent kunst- en cultuurhistorische feiten, genres, en bronnen behorende tot het domein woordkunst-drama • Ontleedt kunst- en cultuuruitingen binnen het domein woordkunst-drama • Verwerft kunst- en cultuurhistorisch inzicht in het domein woordkunst-drama
	• Exploreert aangeboden inspirerende bronnen van kunst en cultuur	• Verzamelt inspirerende bronnen vanuit kunst- en cultuurhistorisch inzicht
	• Ontdekt de eigen vooroordelen en voorkeuren m.b.t. kunst en cultuur	• Beschrijft (de bronnen van) de eigen vooroordelen en voorkeuren m.b.t. kunst- en cultuuruitingen
• Vertelt over wat voor zichzelf nieuw, anders of verbeterd is	• Benoemt de verschillende stappen van het eigen oefen-, leer-, werk-, en creatieproces	• Communiceert over de verschillende stappen van het eigen oefen-, leer-, werk-, en creatieproces • Becommentarieert het eigen oefen-, leer-, werk-, en creatieproces

5. Relaties bouwen en samenwerken: de leerling kan eigen talent en deskundigheid ten dienste stellen van een gemeenschappelijk artistiek doel of project		
- Bouwt zelfvertrouwen op - Bouwt vertrouwen in de ander op		
Neemt (gericht) impulsen van anderen waar	Gaat om met impulsen van anderen	Reageert op impulsen van anderen
- Vindt een eigen plek in de groep - Neemt deel aan het groepsgebeuren	- Interageert met anderen - Werkt samen met anderen	- Interageert met anderen - Werkt constructief en doelgericht samen - Zoekt naar evenwicht naar tussen het ik en de groep
- Benadert de ander respectvol - Gaat respectvol om met de ideeën van de ander	- Toont respect voor de andere en zijn werk - Toont belangstelling voor het werk van anderen	- Toont respect voor de andere en zijn werk - Toont belangstelling voor het werk van anderen - Waardeert en respecteert ieders mogelijkheden
	- Ontvangt feedback - Legt gekregen feedback uit	- Gaat constructief om met gekregen feedback - Past de basisregels voor het geven van feedback toe

6. Presenteren: de leerling toont proces en/of product aan een publiek		
• <i>Durft een creatie/realisatie te tonen aan anderen</i>	• <i>Heeft de intentie om zich in zijn best mogelijke kunnen te presenteren voor een publiek</i> • <i>Stelt zich op in functie van een publiek</i>	• Presenteert zich in zijn best mogelijke kunnen voor een publiek
	• Past elementaire podiumvaardigheden toe	• Gedraagt zich op het podium volgens de afspraken voor, tijdens en na de uitvoering • Presenteert proces
• <i>Geniet van de positieve respons van anderen</i>		• Reageert gepast op de (on)verwachte reacties van het publiek

6. minimale materiële vereisten

Het betreft minimale materiële vereisten die noodzakelijk zijn voor een goede uitvoering van het leerplan. In afwachting van een omzendbrief over deze minimale materiële vereisten is het onderstaande van toepassing.

Een ruim lokaal, voldoende verlicht, verwarmd en verlucht.

De akoestiek is aangepast aan de spreekstem.

In het lokaal bevindt zich het nodige standaard didactisch materiaal (mede te bepalen door de betrokken leerkrachten):

- verplaatsbare tafel(s);
- stoel(en);
- spiegel (wenselijk);
- media(materiaal) zoals scherm, beamer, geluids- en lichtinstallatie, computer, internet... (wenselijk)

7. bronnen

GO! (2018). *Pilootproject Kunstig Competent* (2018). Te raadplegen via <http://www.kunstigcompetent.be/>

Laevers, F., Heylen, L. & Daniels, D. (2004). *Ervaringsgericht werken met 6- tot 12-jarigen in het basisonderwijs*. Leuven: CEGO publishers.

Onderwijs & Vorming (2017). *Cultuur in de Spiegel. Verder, dieper, meer*. Te raadplegen via <https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/dag-van-de-cultuureducatie-2016>

Struyven, K., Sierens, E., Dochy, F., Janssens, S. (2010). *Groot worden: de ontwikkeling van baby tot adolescent*. Tielt: Lannoo.

Van Dale (2018). *Van Dale online*. Te raadplegen via <http://www.vandale.be/>

Vermeersch, L., Vandenbroucke, A., De Backer, F., Lombaerts, K., Elias, W. & Groenez, S. (2016). *Culturele basisvaardigheden. Een ontwikkelingslijn op basis van de cultuurtheorie 'Cultuur in de Spiegel'*. Te raadplegen via http://www.cultuurkuur.be/sites/default/files/cis_culturele_basisvaardigheden.pdf

Vlaamse Regering (2017). *Basiscompetenties voor de tweede graad van de langlopende studierichtingen van het domein woordkunst-drama in het deeltijds kunstonderwijs*. Te raadplegen via <https://www.vlaanderen.be/nl/nbwa-news-message-document/document/090135578020d57c>

Vlaamse Regering (2017). *Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de einddoelen in het deeltijds kunstonderwijs*. Te raadplegen via <https://www.vlaanderen.be/nl/nbwa-news-message-document/document/090135578020d576>

Vlaamse Regering (2017). *Ontwerp van besluit betreffende de einddoelen in het deeltijds kunstonderwijs. Principiële goedkeuring*. Te raadplegen via <https://www.vlaanderen.be/nl/nbwa-news-message-document/document/090135578020d575>

Vlaams Parlement (2018). *Tekst aangenomen door de plenaire vergadering van het ontwerp van decreet betreffende het deeltijds kunstonderwijs*. Te raadplegen via <http://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1375602>